

МОМЧЕТО ЧОКЧО

Превод от руски: Ангел Каралийчев, Вела Каралийчева, 1956

chitanka.info

Как да не браниш себе си? Как да не браниш близките си? Може ли да се прости на оскърбителя?

Живее в едно село нанаецът Белди. Той имал момче на име Чокчо. Съвсем малко момче — едва можело да ходи.

Цяла зима Белди ходел на лов. Натрупал много кожи. Имал и самури, и катерици, и лисици, и мечки, и вълци. Гледал Белди кожите си и се радвал:

— Ще ида в Никанското царство — ще продам кожите и ще накупя храна и запаси за цялата зима. Ще купя нова мрежа, пушка, барут, патрони и играчки.

И наистина през лятото Белди се наканил да върви.

Момчето му се помолило:

— Тате, вземи и мене със себе си!

Помислил си Белди — пътят е опасен, може да го нападнат разбойници. Какво ли не може да стане по пътя.

— Недей, сине — рекъл Белди, — може ли да оставим къщата без мъж! Кой ще брани майка ти и сестричето ти? Ти трябва да останеш.

Заминал Белди.

Минали много дни. През туй време Чокчо се научил да борави с нож. Седи и дялка: направил лъжичка, направил малка лодка, изрязал от дърво елен, шейна, мечка, кученце. Много и различни играчки направил... А бащата все го нямало!

Пожълтели вече листата на дърветата и тревата повяхнала. А Белди все не се връщал у дома.

По едно време от съседния стан дошли хора.

Майката на Чокчо стотвила ядене — мос, и нагостила гостите с юкола.

Седели, седели те, пушили, пушили, яли юкола, яли, па рекли:

— Ние пътувахме заедно с Белди. Търгувахме. Върнахме се...

— А къде е баща ми? — запитал Чокчо.

Хората се спогледали.

— Баща ти — казват — търгуваше с един човек на име Лян. Той купи всичките кожи на Белди. Отиде Белди да види сметките си с него и не се върна. Излезе, че Лян не бил търговец, а разбойник. Взел всичките кожи на Белди и го погубил... Такава работа.

— А вие защо не се застъпихте за баща ми? — попитал Чокчо.

Хората рекли:

— Тоя Лян имаше голяма шайка. А ние бяхме малко. Не можехме да се застъпим за баща ти — уплашихме се: хората на Лян можеха да ни настигнат, да ни вземат всичката стока и да ни избият...

— Лошо сте направили — рекъл Чокчо.

Хората се обидили, седнали в лодките и си заминали.

Майката на Чокчо захванала да плаче, разплакали се и сестричките му. Толкова плакали, че очите им съвсем отекли.

— Сега какво ще стане с нас?

Но нямало що да сторят — със сълзи не можели да върнат Белди! А трябвало да се живее. Поплакали, поплакали и се заловили за работа. По-голямата сестра взела копието и отишла на лов в тайгата. По-малката седнала в една лодка-оморочка и отишла на Амур да лови риба. Майката останала в къщи да наглежда огъня и да готви храна.

А Чокчо рекъл на майка си:

— Уший ми ботуши и изпечи банички. Ще ида да диря Лян. — Намеря ли го, ще отмъстя за баща си и ще върна кожата.

Майката казала:

— Недей, Чокчо! Къде ще вървиш? Малък си още.

Чокчо я погледнал:

— Тате каза, че съм мъж. А мъжете трябва да бранят рода и да отмъщават на врага.

Видяла майката, че Чокчо държи на своето и не може да го предума. Изпекла банички и му ушила ботуши.

Чокчо взел ножа си, сложил на главата си ловната превръзка, пуснал в чантата си юкола, обул си ботушите, простил се със сестрите, с майка си и тръгнал.

Вървял, що вървял и видял, че на пътя се издига голяма гора. Дърветата високи-високи. Боровете и дъбовете шумят в тази гора, люлеят клонете си. Гората няма край. Чокчо не се уплашил. Тръгнал през гората, дъвчел баничка, играел си с ножа и си пеел. Изведнъж чул глас:

— Къде отиваш, малък нанаецо?

Огледал се Чокчо. Наоколо няма никой. А гласът пак го повикал. Чокчо отвърнал:

— Отивам да отмъстя за баща си!

— Помогни ми и аз ще ти помогна! Бъди ми приятел — рекъл същият глас.

Погледнал Чокчо: на камъка лежи желяд. Слетял е от дървото на земята и паднал върху камъка. Лежи и съхне.

— Вземи ме със себе си — рекъл желядът. — Ще ти потрябвам...

Чокчо взел желяда и продължил по-нататък.

Напреде му се изпречила една самотна къщурка. Спрял се да си почине. Свалил ботушите си, сложил краката си по-високо. Отхапал от баничката. Изведнъж чул скърцащ-скърцащ глас:

— Къде отиваш, юнак?

— Да отмъстя за баща си — отвърнал Чокчо. — А ти кой си? Къде си?

— Ами че аз лежа до тебе.

Погледнал Чокчо — в самата печка, в пепелта лежи шиш, на който ловците пекат месо. Някой хвърлил шиша в огъня. Огънал се шишът, едва не изгорял, покрил се със зеленикава корица. И на него Чокчо помогнал, очистил го с пясък и го оправил. Шишът станал съвсем нов.

— Благодаря ти, Чокчо. Ти ми помогна и аз ще ти помогна. Вземи ме със себе си — рекъл шишът на момчето.

Взел Чокчо шиша и продължил своя път. Минал край едно изоставено риболовно място и пак чул глас. Гласът го запитал къде отива. Чокчо отвърнал. Видял, че това е чукало и чукче, с които обработват рибените кожи. Някой забил гвоздей в чукалото, а на чучето строшил дръжката. Чокчо измъкнал гвоздеа от чукалото и направил нова дръжка на чучето.

— Благодаря ти, Чокчо — му рекли те. — Ти ни помогна и ние ще ти помогнем. Вземи ни със себе си.

Взел Чокчо чукалото и чучето. Тръгнал по-нататък.

Вървял, що вървял и стигнал до един ручей. Придошъл ручеят и му преградил пътя. Ами сега?

Тогава Чокчо чул, че пак го викат.

— Ей, съседе, помогни ми и аз ще ти помогна! Ще ти стана приятел.

Гледа Чокчо — водата подровила брезата, брезата паднала и затиснала една щука. Лежи щуката под брезата — ни назад, ни напред,

върти опашката си, а не може да се измъкне. Съвсем се задъхва. Чокчо отместил брезата и освободил щуката. Тя му рекла:

— Как ще преминеш ручея? Седни, да те пренеса.

Чокчо седнал върху щуката. Мигом се намерил на другия бряг. Щуката му рекла:

— Вземи и мене със себе си, ще ти потрябвам.

Сложил я Чокчо в чантата. Продължил пътя си.

Ето го и Амур. Изведнъж Чокчо видял в тревата една ска. „Жалко — помислил си Чокчо, — хубава ска, но е една!“ А в това време видял и другата. Втората лежала далеко, някой я хвърлил в храста. Чокчо не бил мързелив, донесъл втората ска. Сложил заедно ските. А те му продумали с човешки глас:

— Ти ни помогна и ние ще ти помогнем. Къде отиваш, малък нанаец?

— Отивам да отмъстя за баща си! — рекъл Чокчо. — Само че силите ми са малко, не зная — ще стигна ли... Пътят е далечен. Как ще премина Амур?

Ските му рекли:

— Лесна работа. Застани тук, ние ще те закараме — работата бързо ще се свърши.

Чокчо се разсмял:

— Кой ходи по тревата със ски?

Но все пак си сложил ските. Тогава на ските израснали криле. Вдигнали се във въздуха, полетели. И то бързо-бързо! Вятърът насмалко щял да отнесе превръзката от главата на Чокчо. Полетели над Амур — като сива лента се виела реката. Щуката в торбата се размърдала, погледнала, видяла Амур под себе си и рекла:

— Чокчо е юнак! Така скоро ще стигнем до Лян.

А ските летят ли, летят. Вятърът свирел в ушите. Долу се мяркали реки, станове, гори. Чокчо едва си поемал дъх.

Стигнали ските там, където живеел Лян.

Чокчо погледнал и се изплашил.

Станът голям-голям, къщи много. Никога през ума на Чокчо не минавало, че на едно място може да има толкова много жилища: едно до друго наредени; толкова много, че краят им се не виждал. И навалищата там била голяма. Такъв шум от гласове се носел, сякаш буря събаря дървета. Блъскали се хората, крещели. Купували,

разменяли, продавали. Хора много, а познати няма. Заразпитвал Чокчо как да стигне до жилището на Лян. Минувачите се смеели на момчето, не го разбирали. Един го удари, друг го блъсне, трети го дръпне за косата, четвърти го наругае. За негов късмет минал един старец, който знаел нанайски език. Той разпитал Чокчо. Показал му къде живее търговецът Лян. Малкият нанаяец се упътил нататък.

Гледа — издига се хубав дом. Краищата на покрива завити нагоре. По краищата висят сребърни звънчета и звънят. На прозорците поставена прозрачна хартия. Около дома растат разни дървета: вишни, ябълки. Златни птички са накацали по клонките. Музика свири навсякъде. Между дърветата ручей текат, бълболят, сякаш тихичко разговарят.

Влязъл Чокчо в къщата и викнал:

— Ей, Лян, излизай на бой! — И приготвил тоягата да се бие с Лян докрай.

Никой не отвърнал на малкия нанаяец. Навярно оня човек не бил в къщи.

Влязъл Чокчо в стаята на Лян. Пъхнал желъда в пепелта на печката, за да полежи там на меко. В легена с вода пуснал щуката. Шиша поставил до печката. Чукалото и чукчето турил до вратата. А той самият седнал на одъра и заспал.

Вечерта Лян се върнал у дома си весел, пиан.

Посегнал да накладе огън в печката. Навел се и почнал да духа въглените. Тогава желъдът като подскочил, че като ударил Лян в окото! Лян заревал от болка, хвърлил се към легена с водата, за да си измие очите. А щуката се подала от легена и плеснала Лян по носа. Отскочил Лян от легена. Тогава шишът се забил в гърба му. Лян съвсем се изплашил. Втурнал се към вратата — да избяга. В този миг чукалото и чукчето се заловили с Лян. Захванали да го бият, да го мачкат, така да го натискат, че той загубил сваяст. И чукалото, и чукчето работели дотогава, додето направили от Лян тънка кожичка. Събудил се Чокчо и запитал:

— Лян пристигна ли?

Приятелите му отвърнали:

— Пристигна за зло! Гледай на какво стана.

Погледнал Чокчо. И видял една бяла мека кожичка. Чокчо благодарил на другарите си, само съжалявал, че не се разправил сам с

Лян.

В дома на Лян Чокчо намерил кожата на Белди. Прибрал ловните запаси, разните стоки, които Лян с измама взел от хората, и сложил всичко в кожата на Лян. Събрал приятелите си: чукалото и чукчето, желъда, щуката и шиша. Сложил си ските.

Отново се издигнали ските и полетели като стрела. Хвъркнали под носа на Ляновите слуги.

Долетели ските до онова място, където ги намерил Чокчо. Момчето ги оставило: „Благодаря — рекло — за помощта. Чуждо не ми трябва.“

Щуката пуснал дълбоко в потока. Чукалото и чукчето оставил при изоставеното риболовно място: ще свършат работа на стопанина, ако се върне. Шиша сложил на старото място до огъня. Желъда хвърлил в мека пръст, за да поникне и да израсне от него ново дърво.

И Чокчо поел по своя път.

Върнал се у дома си богат. Разгънал кожата на Лян — зачудили се всички в стана: колко много нещо се побрало в кожата!

Зарадвала се майката, зарадвали се сестрите, че се върнал Чокчо. Целували го, прегръщали го, не можели да се откъснат от него.

А Чокчо казал като мъж и ловец:

— Ботушите ми съвсем се изтъркаха. Ушийте ми нови. Утре ще ида в тайгата.

Сестрите му ушили ботуши от кожата на Лян.

Тези ботуши излезли много трайни, защото няма на света здрава кожа от кожата на измамника и грабителя, който няма милост и когото не трогват сълзите на ония, които е оскърбил.

(Обработил Д. Нагишкин)

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.